

3. Дем'янчук О. Н. Формування музично-естетичних інтересів учнів загальноосвітньої школи : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки. К., 1995. 388 с.
4. Дем'янчук О.Н., Чихурський А.С., Берлач О.П. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату: Монографія. Луцьк.: Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2017. 219 с.
5. Естетичне виховання (розвиток) URL: <https://moyaosvita.com.ua/pedagogika/estetichnij-rozvitok-v-pedagogici/> (дата звернення 23.10.2022).
6. Закон України «Про дошкільну освіту».URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення: 15.10.2022).
7. Кириченко І. Підготовка вчителя образотворчого мистецтва як педагогічна проблема. *Реклама і дизайн в умовах глобалізації вищої освіти та інформаційної інтеграції* : зб. наук. праць / ред. кол. : М. П. Ліфінцев, Є. А. Антонович, А. В. Чебикін та ін. К. : Інститут реклами, 2005. Вип. 3. С. 113–118.
8. Левчук Л. Т., Оніщенко О. І. Основи естетики : навч. посібник. К. : Вища школа. 2000. 271 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-278-7-36>

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ НА НАЯВНІСТЬ МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS»

Меланишина І. С.

*студентка магістратури другого року навчання
факультету іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

В умовах сьогодення суттєвою конкурентною перевагою на ринку праці є наявність не лише фахових знань, а і «м'яких навичок» (англ. «Soft skills») та готовність до навчання впродовж життя. На основі аналізу праць зарубіжних науковців Д. Матіюк виокремлює основні тенденції розвитку неперервної освіти, а саме: глобалізація,

інтернаціоналізація, цифровізація, гаджетизація [1, с. 68]. З огляду на це, окрім високої професійної кваліфікації, сучасні фахівці у будь-якій галузі повинні мати добре розвинені «м'які навички» (англ. «Soft skills»), адже у сучасному світі для того, щоб бути успішним, не вистачає лише досвіду та глибоких професійних знань.

У зв'язку з тим, що запит на формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills») є інноваційним для вітчизняної системи освіти, станом на сьогоднішній день ще не розроблено підручників, спрямованих на розвиток цих навичок. Разом із тим, на нашу думку, доречно розглянути методичні рекомендації МОН щодо викладання іноземних мов у школі та визначити можливості формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills») у процесі навчання.

Відповідно до рекомендацій МОН, всі стратегічні документи щодо вивчення іноземних мов орієнтовані на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. З огляду на це, до навчальних програм для учнів 1–11 класів було внесено зміни, на основі яких було розроблено нові стратегії вивчення іноземних мов й організації навчальної діяльності [2].

На нашу думку, важливим у рекомендаціях є те, що нова програма навчання учнів загальноосвітніх шкіл не обмежує самостійність та творчу ініціативу вчителя, а, навпаки, сприяє гнучкості у розподілі та відборі навчального матеріалу відповідно до потреб учнів і обраних засобів навчання (підручники, навчально-методичні комплекси, посібники, відео- та аудіо- матеріали тощо) [2]. Таке оновлення в рекомендаціях МОН дає більше можливостей для формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»).

У рамках нашого дослідження вважаємо за доцільне простежити наявність матеріалів та завдань для формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills») у чинних підручниках з англійської та німецької мов для учнів 10 класу.

У процесі аналізу підручника «Англійська мова (10-й рік навчання)» (О. Карп'юк) ми звернули увагу на такі вправи, метою яких є формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»).

На нашу думку, заслуговує на увагу те, що першою вправою кожного нового розділу є «Warm Up»:

STARTER

Unit

HOW WOULD YOU DESCRIBE YOURSELF AS A PERSON?

- I'd say that I am (tall / short / a little heavy / ...).
- I think that I'm a (cheerful / serious / friendly / ...) person.
- I like to have (a lot of people around me / just a few close friends / ...).

WHAT ARE YOU GOOD AT?

- I'm good at (maths / languages / arts and crafts / ...).
- I also have a talent for (writing stories / teaching others / playing the piano / ...).

WARM UP

WHAT HOBBIES AND SPECIAL INTERESTS DO YOU HAVE?

- My hobbies are (surfing the Internet / drawing and painting / playing chess / ...).
- I'm also interested in (history / science / astronomy / ...).

WHAT ARE YOUR HOPES AND DREAMS FOR THE FUTURE?

- I hope to become a (teacher / social worker / computer programmer / ...).
- My dream is to (have my own business / travel around the world / meet the right person to share life with / ...).

[3, c. 7]

Unit 1

WARM UP

HOW LONG HAVE YOU KNOWN YOUR BEST FRIEND? WHERE DID YOU MEET AND WHAT DO YOU HAVE IN COMMON?

- I've known my best friend for ... years.
- We first met and became acquainted (at a camp / ...)
- We have the same (hobbies / interests / values / ...).

HOW DID YOU COME IN CONTACT WITH YOUR ONLINE FRIEND(S)? HAVE YOU EVER PERSONALLY MET THEM?

- I connected with my friend(s) through (a chat room / Facebook / another friend / ...).
- I was able to meet one of my online friends when (I was on holiday / ...).
- I've never met any online friend (and probably never will / although I hope to one day / but I am planning to / ...).

WHY ARE FRIENDSHIPS IMPORTANT TO YOU? DO YOU STILL KEEP FRIENDSHIPS FROM THE PAST? HOW?

- Without friends, I would feel (lonely / sad / empty / ...).
- I have continued my friendships by (emailing / calling / visiting / ...).
- I don't really have any friends from the past because I've (moved / changed my interests / ...).

WHAT QUALITY DO YOU ADMIRE MOST IN PEOPLE? WHICH ONE DO YOU FIND THE MOST UNPLEASANT?

- I most admire (patience / kindness / truthfulness / ...) because (it makes me feel good / I can trust the person / ...).
- I really object to (hypocrisy / disrespect / ...).

[3, c. 17]

Unit 2

WARM UP

WHAT SORT OF SUMMER WORK HAVE YOU HAD?

- Over the summer I worked as a / an (shop assistant / gardener / au pair /...).
- I have not had any summer jobs because I wanted to (rest and relax / travel and see new places / spend time with my grandparents /...).

WHAT MAKES A JOB GOOD AND INTERESTING?

- For me, a good job should be (meaningful / well paid / beneficial to others /...).
- I would like to have (a nice supervisor / pleasant co-workers / opportunity for growth /...).
- Ideally, I'd like my job to include possibilities for (creativity / travel / advancement / ...).

HOW IMPORTANT IS THE SALARY IN CHOOSING A JOB?

- I think that the salary is (the major factor / as important as job satisfaction / not the essential issue /...) in accepting a job offer.
- I wouldn't mind a lower-paying job if it was (very fulfilling for me / really creative and enjoyable / well suited to my interests and abilities /...).

WHAT QUALITIES DOES A BOSS APPRECIATE IN PEOPLE WHO WORK?

- I think that a boss always likes (punctuality / honesty / hard work /...).
- Traits that a boss would not like to see are (laziness / disrespect / lying /...).

[3, с. 39]

У першому прикладі учням 10-го класу пропонується мовленнєва розминка, яка передбачає відповіді на питання. Ми вважаємо, що ця вправа є ефективною, оскільки сприяє підготовці учнів до таких завдань, які допоможуть розвивати «м'які навички» (англ. «Soft skills»). Це завдання допомагає учням побачити та описати свої унікальні якості, здібності, інтереси, плани на майбутнє.

STARTER

5 *In groups, sum up what you've learnt about the English language.*

- 1 Why is learning English important?
- 2 How many people in the world speak English?
- 3 How many words are there in the English language?

[3, с. 10]

Наведена вище вправа передбачає роботу учнів у групах. Перед учнями стоїть завдання відповісти на питання на основі вивченого матеріалу. За допомогою цієї вправи учні вчаться працювати в команді та розвивають навички лідерства, поваги до інших та креативного мислення.

9 *Work in groups of three or four. Speak about the activities you like doing while learning English. Is there anything you don't like? Say why! Use expressions like: interesting, boring, it takes up too much of your time, easy, difficult, too complicated.*

13

[3, с. 13]

b) Divide into groups of three-four and discuss the commentaries. Make notes if you find them useful in your learning English.

16

[3, с. 16]

1 *Work in small groups. Discuss the questions.*

- 1 Do you think it's better to be the older or the younger sister or brother in a family with two children? Why?
- 2 Does a child's position in the family have an influence on his / her personality?

[3, с. 18]

Наведені вище вправи спрямовані на роботу в групах. За допомогою них вправи учні удосконалюють свої комунікативні навички та розвивають вміння самовираження.

STARTER

10 a) Read and choose the statement you agree with.

- 1 a) I have to take responsibility for my own learning.
b) I don't have to take responsibility for my own learning — that's my teacher's job.
- 2 a) When reading and listening, I have to understand every word.
b) When reading and listening, I don't have to understand every word.
- 3 a) My teacher has to know everything I ask.
b) My teacher doesn't have to know everything I ask.
- 4 a) I translate everything into Ukrainian.
b) I don't need to translate everything into Ukrainian.
- 5 a) I should try to use my English outside the class.
b) It's not important to use English outside the class.
- 6 a) You have to be very talkative to speak English well.
b) You don't have to be very talkative to speak English well.
- 7 a) You have to visit an English speaking country to learn English well.
b) You don't have to visit an English speaking country to learn English well.

b) Compare your answers with other classmates.
Explain why you have chosen a) or b).

14

[3, с. 14]

Вправа 10 включає в себе завдання: b) *Compare your answers with other classmates. Explain why you have chosen a) or b).* У процесі виконання цієї вправи учні розвивають креативне мислення та навички командної роботи.

1 Talk with your partner on the following.

- Have you ever tried to get in touch with an old friend of your childhood? Why? Did you succeed?

[3, с. 25]

Як бачимо, тут пропонується виконати вправу, яка передбачає роботу в парах. За допомогою наведених вище питань учні удосконалюють свої навички спілкування іноземною мовою та вміння самопрезентації.

The International Pen Friend Club
PALMERSTON PLACE
Edinburgh EH 12 5BJ
United Kingdom

Full name: _____
Home address (including country): _____
Nationality: _____
Date of birth (day/month/year): _____
Sex: _____
Main interest: _____
What sort of person would you like to write to?

Reasons for wanting a pen friend: _____
How well do you write in English? _____
Signature _____

6 a) Write about your best friend. Use the questions below.

- How long have you known each other?
- What does your friend look like (physically)?
- What is your friend like? (use as many adjectives as you can think of to describe his / her character)
- Why is he / she your best friend (what do you like about him / her)?
- What do you have in common?
- How do you know that you can rely on him/her? (give some examples)
- Has your friend ever let you down? When? Why?
- What about you? Are you a good friend? Can you prove it?
- What do you and your best friend do together?
- Have you ever quarreled? If yes, how did you make up with your best friend?

b) Display your writings in class. Read your mates' works.

c) Work in groups. Discuss your works.

31

[3, с. 31]

Вправа 6 передбачає написання розповіді про друга, яку потрібно буде представити перед класом та обговорити у групах. У процесі виконання цього завдання учні зможуть удосконалити такі вміння: навички креативного мислення, вміння працювати самостійно та в групах, вміння висловлювати свої думки англійською мовою.

Отже, аналіз підручника «Англійська мова (10-й рік навчання)» (О. Карп'юк) засвідчив наявність вправ, спрямованих на формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»). До них належить робота в парах,

робота в групах, завдання самопрезентації, підготовка виступу перед однокласниками з розповіддю про друга.

Окрім того, нами було проаналізовано підручник «Німецька мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)» (С. Сотникова) [4] на наявність матеріалів, спрямованих на формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»).

7 Schreibe einen Beitrag über dich für das Internet-Forum.

5

Lektion 1. Meine vertraute Umgebung

[4, с. 5]

У наведеній вище вправі пропонується написання розповіді про себе для Інтернет-форуму. На наш погляд, це завдання допомагає розвинути креативність та вміння самопрезентації учнів 10 класу.

Stunde 2. Gefühle und Emotionen

6 a) Gefühlslaute werden weltweit verstanden. Höre zu und erzähle, welche Gefühle die Personen haben.

Situation 1: Ich glaube, diese Person/en ...

Situation 2: Ich glaube, ...

Situation 3: ...

Situation 4: ...

b) Gruppenarbeit. Wählt eine Situation und erdenkt eine Geschichte. Präsentiert sie der ganzen Klasse.

7 Spiel «Ich bin glücklich, wenn...».

Spielt in Gruppen. Schreibt auf leere Kärtchen Sätze darüber, was euch glücklich macht. Legt diese Kärtchen auf den Tisch mit dem Text nach unten. Die Spieler/innen ziehen der Reihe nach Kärtchen und sagen, wann sie glücklich sind, indem sie «wenn»-Sätze bilden. Für jeden korrekten Satz bekommt man je einen Punkt. Der Spieler/Die Spielerin mit den meisten Punkten gewinnt.

Spieler/in A: Ich bin glücklich, wenn meine Eltern gesund sind.

Mögliche Sätze für die Kärtchen:

Meine Eltern
sind gesund.

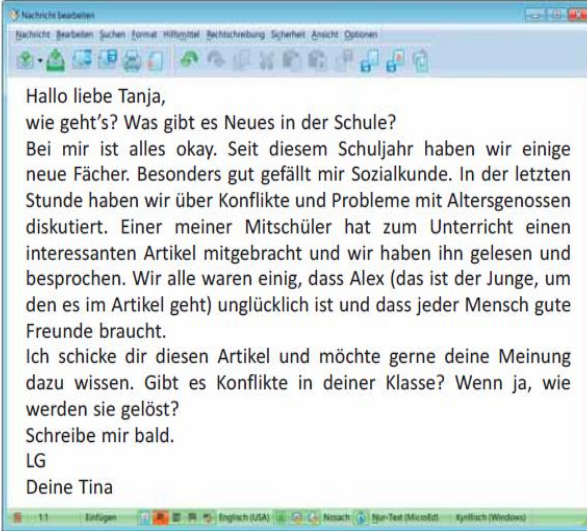

[4, с. 8]

Вправа 6 передбачає розв'язання ситуацій, що розвиває креативне мислення учнів. Виконання завдання б), яке належить до цієї вправи, передбачає роботу у групах. За допомогою цього завдання учні розвивають навички командної роботи, а також виступати із публічною промовою. У свою чергу, вправа 7 спрямована на розвиток творчих навичок учнів, а саме вміння розігрувати ситуації.

 4 Lies die E-Mail von Tina und antworte dann auf ihre Fragen.

Lesekompetenz entwickeln

Geh auf: interactive.ranok.com.ua

Hallo liebe Tanja,
wie geht's? Was gibt es Neues in der Schule?
Bei mir ist alles okay. Seit diesem Schuljahr haben wir einige neue Fächer. Besonders gut gefällt mir Sozialkunde. In der letzten Stunde haben wir über Konflikte und Probleme mit Altersgenossen diskutiert. Einer meiner Mitschüler hat zum Unterricht einen interessanten Artikel mitgebracht und wir haben ihn gelesen und besprochen. Wir alle waren einig, dass Alex (das ist der Junge, um den es im Artikel geht) unglücklich ist und dass jeder Mensch gute Freunde braucht.
Ich schicke dir diesen Artikel und möchte gerne deine Meinung dazu wissen. Gibt es Konflikte in deiner Klasse? Wenn ja, wie werden sie gelöst?
Schreibe mir bald.
LG
Deine Tina

[4, с. 10]

 7 Schreibe einen Antwortbrief an Tina. Nimm dabei die Kopiervorlage auf der Website zu Hilfe.

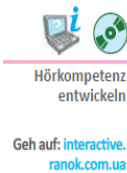
Schreibkompetenz entwickeln

12

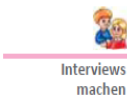
Lektion 1. Meine vertraute Umgebung

[4, с. 12]

Як бачимо, у цьому завданні пропонується написати лист-відповідь Тіні. Учні вчаться логічно висловлювати свої думки у письмовому вигляді, що сприятиме розвитку їх комунікативних навичок.

1**a) Höre die Fragen und antworte kurz in den Pausen.**

- Wie heißt dein bester Freund? — ...
- Wie alt ist er? — ...
- Wo wohnt dein Freund? — ...
- Welche Eigenschaft trifft auf deinen Freund am besten zu? — ...
- Wofür interessiert sich dein Freund? — ...
- Wie lange seid ihr befreundet? — ...
- Wie oft seht ihr euch? — ...
- Was unternimmt ihr gern zusammen? — ...

b) Spielt zu zweit Interviews über eure besten Freunde. Gebraucht dabei Fragen aus Übung 1a und gebt ausführliche Antworten darauf. Welche Fragen könnt ihr noch an eure Gesprächspartner/innen stellen?

[4, с. 13]

У наведеному вище завданні пропонується проведення інтерв'ю, що дасть можливість учням удосконалити вміння працювати в парах та спонтанно відповідати на питання.

Отже, аналіз підручника «Німецька мова (10-й рік навчання, рівень стандарту)» (С. Сотникова) засвідчив наявність вправ для формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»), зокрема завдання, спрямовані на підготовку виступу перед однокласниками, проведення інтерв'ю тощо. За допомогою цих вправ учні мають змогу розвинути навички критичного та креативного мислення, роботи в парах та роботи в групах, самопрезентації тощо.

Отже, у процесі аналізу підручників з англійської та німецької мов для 10 класу було виявлено, що вони включають в себе вправи для формування «м'яких навичок» (англ. «Soft skills»).

Література:

1. Матіюк Д.В. Розвиток неперервної освіти в німецькомовних країнах Європи (кінець XX – початок XXI століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Вінниця, 2020. 261 с.
2. Методичні рекомендації МОН щодо викладання іноземних мов у школі. URL: <https://osvita.uz.ua/rekomendatsiyi-mon-do-2016-2017-navchalnogo-roku/metodychni-rekomendatsiyi-mon-shhodo-vykladannya-inozemnyh-mov-u-shkoli/> (дата звернення: 20.08.2022).

3. Карп'юк О. Англійська мова (10-й рік навчання) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. Тернопіль : «Видавництво Астон», 2018. 256 с.
4. Сотникова С. І. Німецька мова (10-й рік навчання, рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіт. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 208 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-278-7-37>

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Нісаноглу Н. Г.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Сучасне суспільство передбачає глобальне співіснування спільнот, які відрізняються за етнічним походженням, соціальним статусом, релігійною приналежністю. Мирна та гармонійна взаємодія представників співтовариств є можливою за умови подолання етнокультурних стереотипів, усвідомлення розбіжностей та встановлення толерантних відносин.

Толерантність визначається як «доброзичливе або принаймні стримане ставлення до індивідуальних відмінностей (релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних)» [6, с. 642]. Толерантність виявляється на рівні міжособистісної комунікативної взаємодії та базується на дотриманні принципів комунікативного кодексу, внутрішній культурі людини [1].

Запорукою створення толерантного суспільства є передусім прищеплення толерантності молодому поколінню. Згідно з Декларацією принципів толерантності, виховання має бути спрямовано на поліпшення взаєморозуміння, посилення солідарності не лише між окремими громадянами, а й етнічними, соціальними, релігійними спільнотами [4]. Для оптимізації розвитку толерантної